

VERVANGEN VAN EEN PACEMAKER OF ICD

Inleiding

Binnenkort wordt uw pacemaker of ICD vervangen. In deze folder vindt u informatie over deze ingreep. Uw pacemaker of inwendige defibrillator (ICD) werkt op een batterij die een bepaalde tijd mee kan. De levensduur van de batterij hangt af van hoe vaak het apparaat moet ingrijpen om stoornissen in uw hartritme op te vangen. U bent op controle geweest bij de pacemakertechnicus. Daar is besloten dat uw pacemaker aan vervanging toe is. Als de batterij vernieuwd moet worden, moet de hele pacemaker of ICD vervangen worden. De draden van de pacemaker of ICD hoeven meestal niet vervangen te worden. Het vervangen gebeurt tijdens een dagopname.

Voorafgaand aan de opname

Eten en drinken

Voor het vervangen van een pacemaker of ICD is het niet nodig dat u niets eet. Wel adviseren we voor de ingreep alleen een licht ontbijt, of wanneer u later op de dag staat ingepland, een lichte lunch te eten.

Medicijngebruik

De cardioloog bespreekt (telefonisch) met u welke medicijnen u op de dagen voor en op de dag van de ingreep moet innemen. Dit geldt ook voor het gebruik van eventuele antistollingsmedicijnen in de periode rond de ingreep. Bespreek daarnaast uw mogelijke overgevoeligheden.

Neem het volgende mee naar het ziekenhuis:

- uw identiteitsbewijs en afsprakenkaart;
- de oproepbrief;
- uw medicijnen in de eigen verpakking voor de komende 24 uur;
- gebruikt u insuline, neem dan uw insulinepen en bloedsuikermeter mee;
- een actuele medicijnlijst (u kunt een overzicht aanvragen bij uw apotheek);
- sokken, slossen of slippers en ruim zittende kleding.

Goed om te weten

Omdat de ingreep onder steriele omstandigheden plaatsvindt, willen wij u vragen de ochtend voor de ingreep te douchen. Draag deze dag geen sieraden, nagellak of make-up. Gebruik ook geen bodylotion. Tijdens de ingreep mag u uw hoortoestel, bril of gebitsprothese blijven dragen.

Op de dagbehandeling of verpleegafdeling is het niet mogelijk om waardevolle spullen veilig op te bergen. Daarom adviseren wij u om waardevolle eigendommen thuis te laten. Het ziekenhuis kan niet aansprakelijk worden gesteld voor schade, vermissing of diefstal van uw eigendommen.

Bezoek

Op de dagbehandeling mag er voor en na de ingreep één volwassen persoon bij u zijn. Het is niet toegestaan om op deze afdeling ander bezoek te ontvangen. Als u op de verpleegafdeling ligt of wordt overgeplaatst naar de verpleegafdeling, dan geldt de bezoeksregeling van die afdeling. Tijdens uw opname krijgt u eten en drinken. Degene die bij u blijft tijdens uw opname, krijgt tijdens uw verblijf koffie of thee aangeboden door de voedingsdienst. Maaltijden worden alleen aan patiënten geboden.

Overmacht

Het kan gebeuren dat het afgesproken tijdstip van de ingreep niet wordt gehaald. Bijvoorbeeld door tussenkomst van een spoedgeval of wanneer een ingreep langer duurt dan gedacht. In zeer extremen gevallen komt het voor dat een ingreep moet worden uitgesteld naar een andere dag. U wordt dan zo snel mogelijk opnieuw ingepland. Het ziekenhuis is niet aansprakelijk voor eventuele financiële gevolgen van dit uitstel.

Tijdens de opname; voor de ingreep

In de bevestigingsbrief die u vóór de opname heeft gekregen staat waar en hoe laat u zich moet melden. Let daarbij goed op de aangegeven locatie en plek waar u zich moet melden. Dit kan zijn de locatie Franciscus Vlietland in Schiedam of de locatie Franciscus Gasthuis in Rotterdam.

Nadat u zich gemeld heeft, wordt u naar de dagbehandeling of naar de verpleegafdeling gebracht, waar u verblijft. Het is verstandig vóór de ingreep naar het toilet te gaan, zodat dit tijdens de ingreep niet hoeft. Voor de ingreep legt de verpleegkundige u het proces uit. U krijgt een polsbandje om met daarop uw naam en patiëntenummer. Meldt ook aan haar uw eventuele overgevoeligheid.

Er wordt een hartfilmpje (ECG) gemaakt, uw bloeddruk wordt gemeten en u krijgt een infuusnaaldje in uw arm. Door dit infuus krijgt u antibiotica toegediend om de kans op een infectie tijdens de ingreep te verkleinen. De verpleegkundige scheert, als het nodig is, uw borst aan de zijde waar de pacemaker of ICD is geplaatst. Hierna krijgt u een operatiejasje aan.

Als u erg gespannen bent, kan de verpleegkundige met de behandelend specialist overleggen of u een rustgevend tablet mag hebben. Wanneer u toch gespannen blijft, kunt u dit altijd tijdens de ingreep zeggen.

Soms is het nodig uw eigen hartfrequentie met medicijnen via het infuus wat te verhogen. Omdat we dan uw hartritme doorlopend willen zien, doen we dat op de hartbewaking.

Tijdens de opname; de ingreep

U wordt naar de hartkatheterisatiekamer gebracht, waar u wordt ontvangen door het behandelteam. Het team bestaat uit een cardioloog, een technicus en twee verpleegkundigen.

U mag plaatsnemen op de onderzoekstafel en u wordt aangesloten op verschillende apparatuur:

- ECG-apparatuur om uw ritme te bewaken;
- Een band om uw arm om de bloeddruk te meten;
- Een knijper om uw vinger om het zuurstofgehalte van uw bloed in de gaten te houden.
- Ook krijg u een operatiemuts op.

We desinfecteren het operatiegebied en dekken het af met een steriel laken.

In uitzonderingsgevallen ondersteunen we uw hartritme met een tijdelijke pacemakerdraad. Deze pacemakerdraad wordt in de lies ingebracht. De ingreep wordt gedaan onder plaatselijke verdoving. Het kan soms zijn dat uw generator niet direct onder de huid ligt, maar onder de grote borstspier. In dat geval vindt de vervanging onder sedatie of algehele narcose plaats.

De cardioloog maakt een snede van vijf à tien centimeter ter hoogte van het oude litteken van de pacemaker of ICD. De cardioloog haalt uw oude pacemaker of ICD uit de wond en maakt deze los van de pacemakerdraden. De technicus meet met behulp van een computer of de pacemakerdraden nog onbeschadigd zijn en nog goed werken. Als dat zo is, worden deze aangesloten op uw nieuwe pacemaker of ICD.

De nieuwe pacemaker of ICD wordt in de ruimte onder de huid (pocket) op de plek van de oude pacemaker of ICD gelegd. De nieuwe pacemaker of ICD wordt onderhuids gehecht met oplosbare hechtingen en de huid zelf wordt met een hechting of lijm gesloten. De ingreep duurt gemiddeld één uur.

Nieuwe pacemakerdraad

In uitzonderingsgevallen wordt besloten om nieuwe pacemakerdraden bij te plaatsen. In dat geval duurt de behandeling iets langer. Lees in dat geval ook de brochure 'ICD- of pacemaker- implantatie'. Als er een nieuwe pacemakerdraad wordt geplaatst, moet u ten minste een nacht blijven.

De arm aan de kant waar de pacemaker is geplaatst, moet u de eerste 48 uur na de behandeling zoveel mogelijk rustig houden. De pacemakerdraad kan zich hierdoor beter hechten in het hart. U mag uw arm dus niet boven uw schouder brengen. De draad kan daardoor loslaten of verschuiven. De dag na de implantatie wordt een röntgenfoto van uw borstkas gemaakt om te controleren of de draad goed ligt. Tijdens het maken van de foto mag u de armen niet boven uw schouder tillen.

Tijdens de opname; na de ingreep

Na de ingreep wordt u teruggebracht naar de dagbehandeling. De eerste uren na de ingreep controleert de verpleegkundige regelmatig uw bloeddruk, hartslag en uw wond. Ook wordt er een hartfilmpje (ECG) gemaakt.

Wanneer alles naar wens verloopt, mag u ongeveer een uur na de ingreep naar huis. U sluit af met een gesprek met de verpleegkundige. Hij of zij informeert u over de eerste controleafspraak, de wondverzorging en als het nodig is over het opnieuw beginnen van de antistollingsmedicijnen. Ook krijgt u instructies mee voor thuis.

Zorg dat u vooraf vervoer naar huis geregeld heeft. De behandeling en medicatie kunnen uw rijvaardigheid zo beïnvloeden dat zelf terugrijden per auto of fiets heel onverstandig is. Ook reizen per openbaar vervoer raden we ten zeerste af.

Vervolgafspraak

Als u tijdens de opname geen afspraak heeft meegekregen, dan krijgt u per post een uitnodiging voor een poliklinisch bezoek aan de pacemakertechnicus. Deze afspraak is rond de tiende dag na de ingreep. Op dat moment wordt de wond gecontroleerd en, als dat nodig is, de instellingen van uw pacemaker of ICD aan uw situatie verder aangepast.

Mogelijke complicaties

Hoewel het vervangen van een pacemaker of ICD meestal zonder problemen verloopt, willen wij u toch informeren over complicaties die kunnen optreden. De cardioloog heeft dit van tevoren met u besproken.

Mogelijke complicaties die kunnen optreden tijdens of na vervanging van een pacemaker of ICD zijn:

- Ontsteking van de wond en/of ruimte onder de huid waarin de pacemaker of ICD ligt;
- Bloeduitstorting bij de wond. Deze verdwijnt meestal vanzelf na een paar dagen;
- Beschadiging van een draad van de pacemaker of ICD;

- Decubitus op de plaats van de pacemaker of ICD. Dit is een beschadiging van de huid, die optreedt door de aanhoudende druk van de pacemaker.

De wond

De wond kan nog een tijdje gevoelig zijn. U mag hiervoor maximaal vier gram paracetamol (= acht tabletten à 500 milligram) per dag innemen.

Wanneer er geen pleister op de wond is aangebracht kunt u kort douchen. Wondlijm vormt een soort 'korstje' op het litteken dat er uiteindelijk vanzelf afvalt. Wrijf of krab er niet aan.

Wanneer er niet-oplosbare hechtingen zijn gebruikt, krijgt u andere instructies.

Mocht de wond warm gaan aanvoelen en pijnlijk, rood, vochtig of gezwollen zijn, dan is het heel belangrijk dat u snel contact opneemt met de polikliniek van de afdeling Cardiologie en buiten kantoor tijden met de spoedeisende hulp van het ziekenhuis.

Bedenk dat de wond tijd nodig heeft om te genezen, doe het daarom minimaal één week rustig aan. Wacht, om bloedingen te voorkomen, met het besturen van een auto tot de wond goed is hersteld.

Uw pacemakeridentificatiekaart

Binnen een paar dagen na de ingreep krijgt u per post uw nieuwe pacemakeridentificatiekaart: '*het pacemakerpasje*'. Kijk na of de gegevens daarop kloppen en knip het oude pasje door.

Vragen?

In deze brochure hebben wij de meest belangrijke vragen beantwoord. Wanneer iets niet duidelijk is, kunt u dit vragen aan de cardioloog ,verpleegkundige of pacemakertechnicus. U kunt ook telefonisch contact opnemen:

Locatie Franciscus Vlietland

Pacemakertechnicus polikliniek Cardiologie, telefoonnummer
010 – 893 1246

Locatie Franciscus Gasthuis

Polikliniek Cardiologie Franciscus Gasthuis, telefoonnummer
010 – 461 61 62

Meer informatie over de verschillende onderzoeken en behandelingen kunt u vinden op onze website

<https://www.franciscus.nl/>

Wij wensen u een prettig verblijf in ons ziekenhuis.